

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**ЗАМОРСЬКА Любов Ігорівна
КАРВАЦЬКА Світлана Богданівна**

ТЕОРІЯ ПРАВА

Навчально-методичний посібник

**Чернівці
2021**

УДК 3.34.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет Вченою радою

*Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 13 від 25.06.2021)*

Рецензенти:

Дудченко В. В., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри загальнотеоретичної юриспруденції Національного університету «Одеська юридична академія»;

Зварич Р. В., доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри теорії та історії держави і права, декан юридичного факультету Івано-Франківського Університету Короля Данила,

Заморська Л. І., Карвацька С. Б.

Теорія права: навч.-метод. посібник / Л. І.Заморська, С. Б. Карвацька. Чернівці, 2021. 435 с.

У посібнику на основі актуальних підходів та тенденцій дослідження правової реальності, практики правозастосування, з урахуванням норм чинного законодавства та відповідно до навчальної програми з теорії права представлено науково-методичні матеріали для комплексного вивчення проблем загальної теорії права.

Посібник буде цікавим для наукових співробітників, викладачів, аспірантів, студентів, сферою наукового пошуку яких є загальна теорія права. Для студентів розроблено різноманітні практичні завдання (кейси), тести, послідовне опрацювання яких сприятиме формуванню практичних компетентностей, необхідних для студента-правника.

УДК 3.34.

© Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2021

© Заморська Л. І., Карвацька С. Б., 2021

© ЧНУ, 2021

ISBN 978-96-23-643-7

ЗМІСТ CONTENTS

ПЕРЕДМОВА	5
PREFACE	7
ВІД АВТОРІВ	9
FROM AUTHORS	11
МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ ПРАВА»	13
AIM AND OBJECTIVES OF THE ACADEMIC COURSE	18
РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	15
EXPECTED LEARNING OUTCOMES	20
ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	23
DESCRIPTION OF THE ACADEMIC COURSE	30
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН	36
THEMATIC PLAN	47
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ	58
RECOMMENDED LITERATURE FOR THE COURSE	58
ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	72
PLANS FOR PRACTICAL CLASSES	72
Тема 1. Теорія права як юридична наука	72
Topic 1. Theory of Law as a Legal Science	72
Тема 2. Праворозуміння. Поняття, принципи та функції права	75
Topic 2. Legal Understanding. Concepts, Principles and Functions of Law	75
Тема 3. Право у системі соціального регулювання	80
Topic 3. Law in the System of Social Regulation	80
Тема 4. Джерела права	83
Topic 4. Sources of Law	83
Тема 5. Влада держави і право. Правова держава та громадянське суспільство	86
Topic 5. State Power and Law. Rule of law and civil society	86
Тема 6. Теорія прав людини	90
Topic 6. Theory of Human Rights	90

Тема 7. Система права і система законодавства. Правові системи сучасності	95
Торіс 7. The system of Law. Modern Legal Systems	95
Тема 8. Правотворчість	99
Торіс 8. Lawmaking	99
Тема 9. Правове регулювання	102
Торіс 9. Legal Regulation	102
Тема 10. Правові відносини	105
Торіс 10. Legal Relations	105
Тема 11. Реалізація права	108
Торіс 11. Realization of Law	108
Тема 12. Тлумачення права	111
Торіс 12. Interpretation of Law	111
Тема 13. Правовий порядок. Правомірна поведінка. Правопорушення	114
Торіс 13. Law and Order. Legal Behavior	114
Тема 14. Юридична відповідальність	118
Торіс 14. Legal Liability	118
Тема 15. Юридична практика. Юридичний процес.	121
Торіс 15. Legal Practice. Legal Process	121
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ЗА ТЕМАМИ	124
TESTS ON THE TOPICS	124
ВІДПОВІДІ ДО ТЕСТІВ	427
ANSWERS TO THE TESTS	427

ПЕРЕДМОВА

Сучасний стан загальнотеоретичної юридичної науки та виклики, які перед нею постають, визначають перед науковцями-дослідниками декілька значимих завдань, що зумовлюються черговим етапом наукового розвитку в юриспруденції, який супроводжується осмисленням та визначенням можливих напрямів наукового пошуку.

Цей навчально-методичний посібник віддзеркалює зміни, які відбуваються останніми роками у сфері загальнотеоретичної юриспруденції, при цьому він пропонує до уваги фундаментальні напрями і тенденції розвитку правової системи та правових реформ, які в ній відбуваються. Вказані зміни особливо помітні в розробці тем, що присвячені визначенню права, його джерелам, системі й нормам права, правам людини та юридичній практиці. Для їх підготовки автори-розробники використали найбільш вагомні наукові досягнення та напрацювання вітчизняних і видатних зарубіжних науковців.

У навчальному виданні також враховано досвід викладання загальнотеоретичних юридичних дисциплін із використанням національної юридичної практики і практики визнаних у світовій науковій спільноті впливових сучасних міжнародних організацій, представлено європейські стандарти у сфері загальнотеоретичної юриспруденції та розкрито їх зміст з урахуванням українських реалій. Для комплексного розкриття відповідних наукових питань здійснено посилання на новітнє законодавство України, рішення Конституційного Суду України, практику Верховного Суду України, а також міжнародно-правові акти та практику Європейського Суду з прав людини.

Загалом навчально-методичний посібник орієнтує читача на «модерне» розуміння права, яке покликане гарантувати межі свободи, сприяти й попереджувати виникнення конфліктів, створювати умови для вільного розвитку людини, визначення її місця у праві та правовій системі,

а також регулювати існування та функціонування суспільства, розвиток якого відбувається на основі сучасних засад права.

Навчально-методичний посібник упорядкований для того, щоб допомогти здобувачам вищої освіти (та всім зацікавленим у сфері правознавства) отримати знання і вміння, необхідні для виконання професійних завдань, пов'язаних із правотворчим, правозастосовним, інтерпретаційно-правовим функціонуванням «модерного» права. Крім того, автори ґрунтовно підійшли до розробки тестового репозитарію в сфері загальнотеоретичної юриспруденції, закладаючи безумовно важливий фундамент для утвердження та увідповіднення загальноновизнаних потреб наукової сфери останнім вимогам і викликам вищої правничої школи.

*Доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри теорії права,
конституційного та приватного права,
проректор Львівського державного
університету внутрішніх справ
Ольга Балинська*